„ЗАСТАВА“ излази редовно: сваком, петком и недељом на целом табаку, уторком на по табака.

Цена је за Аустро-Угарску:
на 1 месец . . . . . 1 ф. 20 к.
на четврт године . . . . . 3 ф. 50 к.
За Србију
на четврт год. 8 дин., на по год. 16 дин.

Народни бројеви од петка нарочито за шире народне кругове уређени могу засебно да се претплате, а цена им је:
на 1 месец . . . . . 25 нов.
на четврт године . . . . . 75 нов.

ЗАСТАВА.

ОРГАН СРПСКЕ НАРОДНЕ РАДИКАЛНЕ СТРАНКЕ.

За ОГЛАСе плаћа се по 6 новч. се плаћа врсте оваких ситних слова; за жиг од сваке по 30 новч. сваки пут.
За „Приповлано“ плаћа се 20 нов. од врсте.

ДОПИСИ шаљу се уредништву, а претплата и огласи администрацији „ЗАСТАВЕ“

Уредништво и администрација „Заставе“ налази се у кући г. Ст. Јефтића, главна улица.

НЕПЛАЋЕНА ПИСМА не примају се

РУКОПИСЕ не враћамо.

Поједини бројеви стају 10 новч.

БРОЈ 44. У НОВОМ САДУ У НЕДЕЉУ 19. МАРТА 1895. ГОДИНА XXX.

„ВРХОВИ“.

I.

Кров наш народно-црквени автономни живот провлачи се реакција као — црн конац.

Од злокобне ере Германа Анђелића појављивала се она у разним облицима. Плод реакционарског рада од толико година хтео је да се јавно прикаже и нашао је израза више пута у елаборатима саборског одбора и епископског синода, а у злокобном „јединственом статуту“ приказала се црна реакција — токорсе у автономном оквиру — на најеклатантнији начин.

Иницијатива за такав реакционарски рад редовно је потицала од горе, јер од горе репа труне; с врха чир кљује...

А кад год је државна влада имала воље да се умеша у наше унутрашње автономне послове, где јој није смело бити места, узмицали су испред ње и помагали јој отварати врата у кућу нам автономну наши автономни органи и особе, које стоје на врху народно-црквене автономије. Судари, који су се догађали у нашим саборима, могли су се само за то догађати, што су их или сами автономни „врхови“ изазивали, или су их ови на миг одозгоре са својом реакционом четом подупирали. Ено наименовања Анђелићева за митрополита-патријарха; ено избора Арсенија Стојковића и Теофана Живковића за митрополита-патријарха.

Жеље и потребе народне, мишљење и расуђивање од доле није за то продирало, што је автономија имала на врху своме људе назадних мисли, слабе енергије, попустљиве према влади. Па не само то, него ни прописе наших автономних одредаба нису испуњавали, особито у погледу сазива сабора. Колико је пута наш народ из својих црквених скупштина обасуо саборски одбор представкама за сазив сабора, па од свега тога не би ништа, јер је обично те представке појео мрак наших автономних „врхова“.

Навршује се година дана од великог митрополиског збора. На њему је донет закључак, да се тражи сазив сабора, да сабор, као највише автономно тело рекне своју о црквено-политичким реформама. Али тој једнодушној жељи народа српског није саборски одбор ни патријарх Бранковић поклонио ни мрвице пажње. „Врхови“ се другим послом баве, а не оним, што би им била прва и најпреча дужност.

После године дана сетили се „врхови“ да траже сабора, али и опет не за то, да испуне жељу и потребу народну, него за то, што су имали у том сазиву сабора својих задњих мисли.

Нашег народно-црквеног сабора не ће ни сад бити. А зашто — то су нам рекле све од реда чивутско-мађарске новине, само не орган српске митрополије „Српски Сион“. Не дају сабора, што се боје, да народ српски не проговори на уста свога сабора, колико је против злокобних црквено-политичких реформама угарске владе. А тај су узрок навели само за то, што друге препреке нису могли да нађу.

Тај узрок нас гони, да одговоримо на питање: Имају ли наша автономна одређења пуну законску важност? Имамо ли ми у истину автономију или само на папиру? И како према том стоје наши автономни органи?

Уредбу за српски народно-црквени сабор, или као што је обично зовемо саборско устројство, потврдио је 19. маја 1875. цар аустријски и краљ угарски Фрања Јосиф I. и уз њега министар барун Бела Венкхајм. Према том били би одма на чисто, да одређења, која говоре о сабору, имају потпуну законску важност. Али ево за нас то данас не важи.

Седми параграф ове уредбе гласи: „Грчко-источни српски народно-црквени сабор састаје се редовно сваке треће године, и то у време између Ускрса и Духова, а ванредно по потреби.“

Како је у том погледу било у последње време до данас, то ће сваком бити у живој памети. Није се ту гледало, је ли редовно време, да се сабор сазива, а још мање се гледало, да се поред редовних сабора, који треба да су сваке треће године, буде и ванредних по потреби. Него, ако је била упражњена столица српског митрополита и патријарха, онда се сазивао сабор не „по потреби“, него кад је било приуготовљено земљиште, да се при избору том изигра воља народна. Или ако је саборски одбор у договору с калуђерима спремио какве автономне уредбе, којима да запечати и утврди своју реакционарску владавину у народно-црквеној автономији, управо да изигра и само значење те речи автономије, па да и оно мало народна утецаја у тој кући нашој, самоуправној и и самозаконој одузме народу а себи приграби, — онда се сазивао сабор без обзира на то, је ли у редовно време или по потреби.

Данас се навршује равно три године, како је последњи пут наш сабор у Карловцима имао своје седнице. Није сад питање, је ли оно био редован сабор или ванредан. Јер ако је ванредан био, а пре њега онај од 1890. био редован, онда су наши „врхови“ у Карловцима пропустили своју дужност, да траже сабора у своје време, да се сабор сазове између Ускрса и Духова; а ако је сабор од 1892. године био редован, онда би они — сматрајући га за продужење оног сабора од 1890. год. — своју дужност били извршили, јер су тражили сабора, само што им је то тражење прошло на — јалово. Питање је: за што се „врхови“ у Карловцима не држе строго прописа о сазиву сабора, него га сазивају кад и како хоће под именом изборног или расправног сабора, а не под званичним именом његовим: редовног или ванредног сабора? У том неиспуњавању своје дужности лежи велика погрешка наших „врхова“. А тек није позван народ, да непрестано гура „врхове“ у ребро. Међутим народу се ту не може ни најмање пребацити, да није тражио сазив сабора, јер то потврђују оне силне представке на саборски одбор пред лањски митрополиски збор, па онда тек онај једнодушни закључак митрополиског збора, да се иште сазив сабора. Све то говори, да је народ своје учинио, а — „врхови“ нису.

Угарска влада одбија сазив сабора и налази за то разлога на — улици, ма да се у саборској уредби и то каже, да „Његово царско и апостолско-краљевско Величанство приуздржава уставним путем да врши права врховног надзора, дотично одобрења и потврде.“ А мало даље у 9. §-у стоји, да се сабор сазива уз претходну пријаву Његовом Величанству и после добивеног одобрења.

Из овог одређења даје се много прочитати, а највише то, да угарска влада окреће овај пропис, како је њој по вољи и тера свој ћеф, кад је реч о сазиву нашег сабора. Њој је доста то, што се у угарском сабору претресају црквене реформе; па већ сама помисао, да то питање може искрснути и у народно-црквеном сабору, довољна је, да влада народу српском и његовој автономији нанесе нову повреду. Више је, него да смо уверени, да патријарх Бранковић није истакао на дневни ред за наш сабор, што га је тражио, црквене реформе. Он то не само да не би хтео, него не би ни смео учинити из покорности према влади, ма да му је то прва и најсветија дужност. Но како би се он онима горе замерио? Народ је — зна он — добар, па ће му и опростити, а они горе траже само покорне главе. Ту одмах треба тражити кривице, за што је смела влада на тако дрзак начин одбацити сазив сабора. Једна погрешка, што је учине т. зв. „врхови“, повлачи за собом читаву поворку. А све што долазе, падају на леђа наших „врхова“.

Други узрок: нескупљени сабор. трошкови су само ништав заклон за онај први.

Народ је српски јасно обележио своје становиште према реформама и према влади на великом митрополиском збору, који је био излив жеља и мисли наших црквених скупштина, дакле законитих автономних органа. Народ је српски у оквиру своје автономије уверио угарску владу, да је одлучно противан реформама, и ипак за то угарска влада објављује, да се сабор не сазива због тога, што би сабор може бити протестовао против реформама, јер су јој тај разлог добацили жалосни Срби посланици. Српски посланици на угарском сабору, ти издајници српске мисли, гласали су за те реформе и гласаће увек, кад год то буде од њих тражила угарска влада, а народ српски осим њих рекао је своју, како мисли и о реформама и о њима, посланицима. А рећи ће то он у свако доба и кад год буде прилике и потребе. Од тога се угарска влада не може убојати.

Кад би угарска влада сматрала наше автономне уредбе као слово закона, као што би то требала и морала, она би могла да тражи разлога несазиву сабора само у оквиру наше автономије, а не ван ове. Но то она није радила овом приликом, јер ту не би никад нашла таква разлога, шта више, нашла би деведесет и девет разлога, да се сабор што пре сазове.

Но данашњој угарској влади уз дошаптаче српске издајнике стало је до тога, да никако не буде нашег сабора. Њој је стало, да употреби згодну прилику и докаже, колико она не поштује потврђени нам автономни закон и докле могу да допру њени прсти поред млитавих и препокорних автономних „врхова“ наших!

Нови Сад, 18. марта.

Народности пред угарским сабором. Опет стара песма, али и на стари глас! Народносно питање било је опет у саборској седници од петка на тапету. Корифеји мађарски не пропуштају никада згодну прилику да у сабору про-

---

ПОДЛИСТАК.

БИТКА КОД „RACLAWICE“ У ПОЉСКОМ СЛИКАРСТВУ.

Наше доба је врло сиромашно у сликарима, који сликају al fresco и велика монументална дела. А и за кога би сликали така дела? Модерну публику не занима више политичка историја нити историјске личности, с тога ни најмање не симпатише са историјским сликама. Али не само да публика не симпатише са историјским сликама, него шта више, има данас врло велики број и таких сликара, који тврде, да историјско сликарство ни најмање не одговара бићу лепе уметности. Да ни господа сликари не ће имати у свему право, довољно је да споменем само једног историјског сликара, да споменем Jan Matejka — тога модерног Микел — Анђела, па да читаоци увиде, како је неосновано тврђење тих уметника.

Уметност неког народа не може се растанити од живота истог народа. Ако мисли, жеље, осећаји и тежње неког народа стоје јако под упливом реминисценција неке историјске политичке несреће, као што је то случај код Пољака, онда је сасвим природно и оправдано, ако пољски уметници за своја уметничка дела узимају мотиве из несретне прошлости пољске.

Пољаци су имали доста историјских сликара. Међ тим сликарима највише место заузео је Matejko. Matejko је трагична личност. У својим сликарским радовима он није могао славити садашњост Пољске, јер је она сувише незнатна, зато је у колосалним сликама овековечио сјајну и чувену прошлост своје домовине. Matejko није био тако чувени цртач, као колориста. Са бојом знао је најјасније да изрази своје дубоке мисли и јаке осећаје Оно што је нежно и љупко никада није хтео Matejko бојом да представи, али оно што је величанствено, знаменито, узвишено, она чувена дела пољских јунака знао је бојом да овековечи, као ни један пре, а и после њега. Још као незнатан сликар добио је у Париском „Салону“ за своју слику „Варшавски сабор“ као награду, велику златну медаљу. Од тога дана његово име прочуло се силном брзином по целом изображеном свету. Све светске новине донашале су вести о животу и раду тога уметника. Многи су тада говорили о оној снажној личности са високим челом, доста развијеним носом и врло изразитим лицем. Са том сликом Matejko је задобио цео свет.

Па када се и тај Титан преселио у вечност, новембра месеца 1893. године, мислило се, да је и монументално сликарство заједно са Матејком положено у гроб. Али после Матејка јављају се нове снаге, нови таленти, који раде у правцу његовом. Jan Styka и Wojciech Kossak, син знаменитог сликара Julius Kossak'a, одали су се на историјско сликарство. Из богате историјске прошлости свога народа, изабрали су ти уметници чувену битку код Реклавице и тај знаменити догађај представили су на једној колосалној слици, која је била готово ремек дело на пољској изложби у Лавову.

Осим Stuke и Kossaka „Битку код Реклавице“ овековечио је славни Matejko и Zigmund Ajdukiewicz, с тога у овом подлистку постараћу се да упознам читаоца са дивотним радовима тих уметника.

У битци код Реклавице победио је храбри Кошћушко пољске непријатеље Русе и Прусе. Кошћушко, који се за частника спремио на варшавској и париској војној академији, оде као пољски капетан у Америку, где је у ратовима за ослобођење ратовао под чувеним Вешингтоном, који га 1784. подигне у чин ђенерала. Када су се касније Пољаци дигли против својих господара Руса и Пруса, врати се Кошћушко натраг у своју домовину, стави се народном покрету на чело и потуче први пут савезнике код Миропола и Полоне. Повратак Кошћушков није се много допао нити Пруском краљу Фридриху Вилхелму нити царици Катарини II. Са повратком његовим наступају сјајни дани за Пољску и кулминацију тога сјаја постигли су Пољаци у битци код Рекловице, где је Кошћушко 4. априла 1794. године, на челу пољских сељака, који су били наоружани са копљима косама и сикирама и који до тога дана још никад нису чули писку танади, сјајно победио добро наоружане и извежбане противнике и чувене ратнике, који су у борби готово оседили.

Та победа Кошћушкова одушевила је и осоколила све пољаке. Против Пруса и Руса дигла се Варшава и Вилна и Кошћушко уђе у Варшаву, пошто је још један пут победио савезнике код Шчекочине. Касније се осветио својим противницима код Подлахијена, а по његовом рачуну требали су савезници бити побеђени и код Мајејовице. 10. октобра 1794, још пре ране зоре, сукобе се Пољаци са својим непријатељем. И ако је Пољака било много мање него Руса, опет они започеше борбу, јер су се надали, да ће им у помоћ притећи ђенерал Понински. Пољаци су се храбро борили све до 4 сата после подне. У то доба стиже и ђенерал Понински са својом војском, али његова помоћ стигла је сувише касно, јер је Кошћушко већ пао рањен непријатељима у руке. Кошћушкови борци храбро су бранили пољску заставу и за ту светињу готово су сви и изгинули.

По заповест царице Катарине баце Кошћушка и многе његове частнике у тамницу, које се ослободио истом 1799. године, после смрти царице Катарине. После тога тешког тамновања оде Кошћушко опет у Америку, али се у новом свету није дуго бавио. Из Америке врати се у Француску. Касније се пресели у Швајцарску и умре у Солотурну.

Мртво тело тога покојника почива данас у Кракови, на Вавелу, у краљевској гробници, покрај чувеног јунака, краља Собјеског.

Тако нам приповеда историја о битци код Рекловице, а сада прво да видимо, како је Матојко у својој слици „Кошћушко код Реклавице“ спртао тај догађај.

У своме раду Матејко није изнео моменте пре борбе, нити се упустио у излагање саме борбе, него је представио онај моменат, где Кошћушко после љуте битке код Саклавице благодари својим сељацима и њиховом храбром држању. Кошћушко поносито седи на своме коњу. Око њега искупили су се његови храбри борци у пољском народном оделу, наоружани

говоре о овој благодарној теми, јер њоме мисле две користи да постигну: популарност пред шовинистама, а с друге стране да сперу љагу пред Европом и да се покажу либерални. За то њихови говори обично имају два дела. У првом се удара у велико звоно, како народности Угарске имају потпуну и неограничену слободу (!!) и у погледу језика и наставе, црквене и школске самоуправе, новчане заводе, једном речи све и сва; а што се немађарске народности туже и износе неки притисак од стране Мађара, то је дело некојих агитатора, јевгра народа је задовољна! То је формула онога дела, који је наменен за Европу, који треба да покаже њој како нису оправдане тужбе и жалбе народности. Сад долази други део, који диже њихову популарност у очима шовиниста. Ту се онда вели како треба народности подврћи интересу државне идеје, како им треба све допустити, што се не противи тој идеји. И са том њиховом државном идејом постали су већ смешни и глупави. А шта им је управо то чудовиште та т. зв. државна идеја? Е то вам је прави ердељски тањир. Та има две стране: једна је за Европу и њене образоване народе. Та страна вам каже, да је државна идеја: очување интегритета државе и првенство мађарског језика. И онда они кажу пред образованим светом, да све допуштају што се овоме не противи. Но друга страна те државне идеје са свим другачије изгледа. Ту стоји да ће државна идеја створити 15 милијуна овејаних Мађара, а ето тога се они држе. И цела је истина да нам допуштају све оно што се таковој идеји не противи! У том смислу говорили су и Пазманди, који не тражи ни мање ни више, него да се међ становнике немађарских народности постави државна полиција (Чуј слободо и једнакости!) да се у немађарским основним школама мађарски језик, земљопис и историја мађарски предаје и т. д. а са њиме се слаже и Апоњи. Да нисмо уверени, да се ово говорило у посланичкој кући, ми би веровали да се говорило у једној другој кући, где се пре оваке бесмислице могу чути.

Поглед по свету.

— Из Угарског сабора. У седници од среде и четвртка расправљена је ствар њитранског избора, у којој је одбијен предлог, да се ова ствар поднесе једном саборском изасланству, него је узето једногласно на знање, да је Латкоци захвалио на мандату, а саборски председник је опуномоћен, да у овој ствари даљи рад настави, што ће се у томе састојати, да ће се подврћи недела Тарноцијева којем жупаниском одбору. Осим тога тужба Пазмандија и још пет посланика, да им је повређен посланички имунитет, упућена је саборском имунитетском одељењу. За тим се прешло на решавање мањих ствари, од којих је најважније, да је већина одбила предлог да се заслуге Кошутове у закон упишу, јер је сам Банфи рекао, да он не познаје Кошутових заслуга, које би требало у закон ставити. У седници од петка расправљане су разне молбе, које су стигле сабору, међу овима је најважнија: народносно питање. Како ми мислимо о овом јадном расправљању народносног питања у угарском сабору, рекли смо већ више пута, а и у данашњем броју на другом месту. Овде ћемо рећи још толико, да је на седници од петка говорио Шома Вишонтаји и Банфи. Вишонтаји је у своме говору од владе захтевао, да се интереси мађарске државе чувају, но да се народносни закон тачно извршује, јер се само тако може решити народносно питање; за тим је почео да брани „сиротни“ народ израјиљски, од погрда, којим га обасуше у горњем дому. Банфи се опет прославио овим речима: ако буде потребно ја се нећу уздржати ни нових законских установа против народности! Волели би само видети, како се осећају они јадни Срби посланици, кад чују шта се све о нами говори? Дали им образ црвени или већ не може да поцрвени јер је и сувише — отврднуо.

— Русија о гоњењу Срба у Македонији. У Македонији се ствари све већма заплећу, а на штету Срба и српске народности. Да је ово дело црне бугарске пропаганде, о томе је пало већ доста доказа, а грозна смрт попа-Стојана, и учитеља Пиштелића доказ су, каквим се крвавим оруђем служи ова пропаганда. Најновије дело ове бугарске пропаганде је затварање српске школе у Охриду и узапћење српских књига. И ако је ово учинила порта, ми знамо да су ту умешане бугарске руке, а да је све учинила Аустрија, која би радо потчинила Мађе донију Бугарској, јер би тако преко Кобурга она заповедала онда овим крајевима Балкана. О тој ствари пишу и „Новости“, један од највиђенијих руских, петроградских новина, па веле, да су Бугари зло, од кога пате сви становници Мађедоније Даље веле „Новости“, да су софиски политичари опијени мишљу, да ће Мађедонија прећи у њихове руке као Румелија и да их у томе помажу Енглеска, Аустрија и Немачка, но то је луда утопија. Бранећи српске интересе у Мађедонији, пишу „Новости“, да је дошло време, да Русија и Француска учине дипломатски корак против охридског насиља на српску народност у Мађедонији. — О, ви јадни данашњи државници и силници у Србији, зар вам не удара румен стида у образ, зар вас не гони клетва српске мајке са Косова, други се брину за вас у Мађедонији, а ви?.... ви гледате да упропастите и Србију, а не да спасавате још неослобођене крајеве!

ДОПИСИ.

Карловци, 16. марта. У једном од прошлих бројева „Заставе“ јавио сам о весељу у Сиону, кад је при избору једне трећине скупштинара овдашње српске црквено-школске општине победила здружена сила либерално-клерикална. Многом нашем пријатељу на страни јамачно се то учинило загонетним од куд сад на један пут да сигурна радикална већина подлегне. Но ево како је било:

Многи приписују ово наше тешко стање неслози српскога народа, јер ми не можемо ни при најмањем свакидашњем питању да се сложимо; па кад се поведе говор о том, многи, који је лењ да мисли и посматра, који не види даље од носа, сву кривицу баца на нас радикале, ми смо по њиховом бистром схваћању негација свега, што у нас постоји ми смо a priori против споразума. Када је ваљало инсценирати ону величајну демонстрацију српскога народа у карловачкој митрополији против атентата угарске владе на наше народно-црквене светиње, када је ваљало спремити митрополиски збор у Карловцима, онда је наше грађанство заједнички радило; сви смо учинили по могућности, да збор испадне што боље, и многи наиван већ је помислио у себи: Помози боже! ево слоге. — Када је ваљало уписивати акције за српску банку, Карловчани су опет сложно радили и осветлали образ центруму овостраног Српства.

У тој умиљеној слози дочека нас 9. фебруара о. г. избор једне трећине скупштинара, и ми радикали и ако имамо сигурну своју већину, а имамо хвала богу и људи својих, те не би смо дошли у положај као но за блажених Германових времена, када није било више ни једног бербера да попуни број скупштинара те се морао редуцирати испод законског броја. Да нам се не би пребацила тесногрудост, да смо ми против споразума, склопимо листину свију слојева нашега грађанства без обзира на његову политичку боју. Ми дакле држећи се чврсто склопљене листе, нисмо баш ни прстом макли, јер је све једно, држасмо, ко год дође, гласаће на утаначену листу. А да смо ми држали реч, види се по том, што су они чланови њихови, који су били на заједничкој листи, добили све гласове. — Ми тако, а они?

Е, да чим би се манифестовала ћуд језујитска? Та тако ниски духови и нису кадри ништа испословати отворено, него кришом, иза бусије, подмукло. Они су лепо из оне утаначене листине избрисали све наше људе и утрпали своје, а уз то су алармирали и мобилизовали своју калуђерско-либералну војску у целости. Цело дворско особље, од секретара и протођакона па до последњег чаброноше дворског скочило је то на ноге лагане. Као особити кортеш вредна је спомена Сремско-Карловачка задруга, то чедо блажене ере Германове, која се мало ускочоперила, кад јој отац Георгије хтеде наметнути директоријум у виду неког трифолијума, али се зато опет стави у службу калуђерску, а њезине газде остадоше и даље чегртаљка у рукама Георгијевим. Онда тек долази „zu guter Letzt“ она прегрш — како да их назовем? — наших либерала. Не смејте се, јер таке људи можеш пребројити на прегрш.

Но како им је савест била нечиста, нису се поуздавали у своји снагу, него су изван изборне дворане, по ходницима, чинили којешта, што се противи наређењу највишег кр. рескрипта. Уз то се дознало, да многи баш прваци од те здружене либерално-калуђерске војске нису н. пр. по 5—6—8 година плаћали парохијала, те према томе немају ни активног а још мање пасивног права избора, и то је навело њих 95 бирача те уложе протест против избора те тринасторице и одбор испитавши наведене разлоге уништи онај избор и нареди нов.

И сада место да покуње носеве па да ћуте, окуражили се мајчини синови те поднели уток на административни одбор против одборског решења, па како немају никаквих разлога, а такових ипак мора бити — јер иначе не би било места утоку — ни мање ни више прогласише цео састав скупштине и одбора и сав њихов рад од постанка њиховог до данас — незаконитим те позивају административни одбор, да начини у нашој скупштини једном реда, то ће рећи у нашем обичном језику, да се скупштина разреши. На челу ових протестивача стоји чегртаљка Георгијева, Шандор Дим. Чакић, човек, који је предигао из своје рођене задруге 45,000 ф. без цензуре. Чини нам се, да би боље чинио тај „велепоседник“, кад би гледао, да дугујућу порцију и парохијал, дугујућу калдрмарину, скеларину и ловачку закупнину измири, како не би други место њега опомене добијао, те како би пандури дошли до новог мундура, који поглаварство не може да дигне с поште у оскудици „ситнежа“, који г. „велепоседник“ годинама дугује. Свакако би то било паметније, него што он с маслом на глави иде на сунце те протестује у име своје и својега друштва.

Сад би паметан човек са свим логички питао, а где су ти чувари закона били до сада, него скоро две године гледе својим рођеним очима, како радикална већина тера незаконитости? За тим кад је сама скупштина незаконита, онда је близу памети, да је сваки њезин рад незаконит, па и онај избор трећине скупштинара и много чега дало би се из те мудре и бистре тврдње извести. Но најкрасније је и најкарактеристичније, што неки од тих калуђерско-либералних протестаната седе сами у скупштини, па чак и у одбору и никада нису ништа споменули о тој тобожњој незаконитости. Шта више кад је одбор донео закључак, да усваја уток против избора трећине скупштинара да тај избор као незаконит уништује и расписује нов избор, тај закључак створен је једногласно, гласали су за њега сви чланови одбора, па и двојица, који су против тога истога закључка одборског уложили уток.

Како се то схваћа озбиљно и колико ту има смисла, нека свако суди, ко је кадар мислити.

Него знамо и то није никакова тајна, из чије је то кујне изашло; тим ће се овековечити два човека, који и на себе мрзе, којима ни нога нози не мисли добра, две уображене либералне величине, два Лазара: Лаза Обреновић и др. Лаза Секулић (Омладински), иначе Лазар-маказар иришки и Лаза црканштина. Овај потоњи већ не зна шта ће од напетости, те мисли, ако је он милошћу оца Георгија заузео место секретара иза пок. Исе Ћирића, да он има и памет Исину, а не зна јадан, да он ни у глави својој нема оно, што је пок. Иса имао у прстима. За онога првог „маказара“ Лазу опет прича се, да се даје градити „јуристом“, да је негде слушао права, добио испитну несвестицу, уганув мозак, заборавио положити и први државни испит, па усрећио Карловце. Па како либерализму никако да процветају руже овде, оно — куд ће куга нег' у свој род — код калуђера. Дакле ова два човека да покажу, да они нису баш мачји кашаљ, подговорили наше протестанте да само поднесу уток, а они гарантују, да ће се уток уважити, да се мора укинути одборски закључак. Шта више глагола се, да ће и скупштина бити распуштена. Према саставу административног одбора не можемо имати никаково особито поштовање према њему. Верујемо радо иришком маказару, да су то његове, црканштинове и Георгијеве креатуре. Па поред свега тога ми ипак сумњамо, да ће се административни одбор дати навести на танак лед; нарочито отац Георгије зна из искуства, да није баш пробитачно експериментисати, зна он како пролазе у опће, а како је и карловачка уз тарабу-опћина прошла. — Како год било, садашња црквена скупштина и одбор увек ће светла чела моћи погледати на свој рад, а свакако не ће оставити иза себе н. пр. рачуне црквене на парчадима папира без икаква реда, као рецимо члан административног одбора Лаза Обреновић што је чинио за време оне класичне наше уз тарабу-опћине.

На послетку уздамо се, да ће и патријарх Георгије добро се размислити пре, него се дрзне скупштине, јер ваљда је већ и њему доста — чуда и покора.

⊙

копљима и косама, све дивни типови, врхо природни и верно претстављени.

Па и сам Кошћушко је врло интересантна личност. По изразу његовог лица одмах ће те приметити, да је само тај човек био кадар починити она чувена дела. У Кошћушку видимо великог поборника слободе. Он тежи да ослободи свој народ од туђег господства, али не на онај начин, на који се ослободише Французи великом француском револуцијом. Кошћушко није био велики пријатељ страшних Јакобинаца, који су невину крвцу пролили; али није волео ни стару пољску шљахту, која није хтела признати равноправност свих пољачких грађана. Са оружјем у руци, заједно са својим народом, хтео је да извојује народну свободу. И прост пољачки народ, одушевљен идејама слободе, одушевљен жарком љубављу спрам своје домовине и своје религије, могао је да победи много силнијег и јачег непријатеља.

Врло строги критичари налазе на тој слици много лепих страна, али још више погрешака. Но покрај свих мана, својом целином слика чини изванредан утисак. У тој слици, као и у многим Матејковим радовима, опажамо његову неизмерну љубав спрам несрећне Пољске. И у том раду видимо Матејка као великог патриоту, који хоће да види у свога народа јак, здрав и свеж дух и који тежи, да му тај дух појача са сликама из историје свога народа и да му улије наду на бољу и лепшу будућност.

Тако изгледа Матејкова слика „Кошћушко код Реклавице“.

А сада да видимо како су Styka и Kossak у својој колосалној слици представили саму борбу код Реклавице, која је трајала од 3 сахата после подне до 8 сахати у вече.

Једна група наоружаних пољачких сељака јури да зароби руски топ. Најхрабрији од тих сељака, који је потрчао још бржим кораком, први је дохватио топ. Уста тога топа поклопио је својом капом и већ бије руског топџију, да га са земљом сравни, док исти није још један пут топом опалио. У то стижу и остали пољачки сељаци. Двојица од њих везују топ а остали се боре са руским топџијама.

Руске топџије код другог топа још су испалили један метак, који је сравнио са земљом 16 пољских сељака. Својом врелом крвцом они су оросили пољачку земљу, али њихова јуначка смрт још је више осоколила остале пољачке борце. Копља и косе пољачких сељака одсјајују у последњим зрацима злаћаног сунашца. Руски војници испалили су и последњи метак. Сравнили су са земљом још неколико Пољака, али нису могли одбити њихов нападај. Кад су спазили, да не могу одолети пољском нападају, почели су одступати.

Пошто су Пољаци већ потиснули Русе са својих позиција, онда им се тек указала помоћ од браће своје. Из далека јуре нове пољске чете, које предводи сам Кошћушко. Руком показује правац својим војницима, куд им ваља полетети, да браћу своју замену у борби и да их љуто освете. Један од рањених војника пружа Кошћушку руку, Кошћушко је преко своје ђенералске одеће навукао одело лавовских сељака. У његовој пратњи види се више часника и обичних војника. Цела пратња весело погледа свога вођу.

Другу групу сељака редовних војника предводи заставник, који је обучен у одело неког католичког свећеничког реда. На застави види се лик Мајке Божије. Иза њих диже се силна прашина и јак пушчани дим. Од густог дима једва се примећује нежно и свеже зеленило далеких питомих брежуљака. Они тешки облаци дима казују, да пољачке батерије обасипљу јаку ватру у непријатељске редове. Иза те друге групе види се прво превијалиште. Ту су вам старци, бабе, богаљи, деца и жене нашле заклона од непријатељске пушке. Ту видимо и неког свештеника, који исповеда тешке рањенике и опева погинуле борце. У истој групи врло је занимљив неки стари ратник. Старкеља је сигурно већ више ратова ратовао, јер нам његова штака, о коју се одупире, даје за то најбољи доказ. Да је томе старцу заиста тешко, кад погледа како му браћа гину од непријатељске пушке, а он не може да их освети и да њихову главу замени другом непријатељском главом, види се најбоље на изразу његовог лица.

Мало даље опажамо опет једну гомилу руских војника, које су заробили пољачки коњаници. Руски пуковник је рањен. По изразу лица чисто би рекао, да му ни најмање не прија околина. Али шта ће? Побећи не може а Руса нема, да га спасу, па мора мирно сносити све невоље, које ће га снаћи. Ту у близини очајнички се боре пољачки коњаници са руским Козацима. Пољаци су победили Козаке и неки од њих, на својим лаким и брзим коњицима ено праше преко широких пољана. Иза шуме појављују се нове руске чете под водством ђенерала Рахманова. Храбри Руси хоће са бајонетима да отму од Пољака неку чврсту позицију, али Пољаци и ако су својом врелом крвцом јако оросили ту позицију, не мисле да је напусте, него се и даље храбро боре.

Мртви и рањени падају са обе стране. Љути жерави газе те ратнике. Како ли ужасна писка беше оних рањеника. Небо мора бити да се проламало од силних убојних узвика. Најбољи сведок њихове храбре борбе било је оно злаћано сунашце. Својим благим зрацима још ће једанпут пољубити храбре борце, па онда ће мирно да за гору зађе.

У нашем модерном сликарству ретко је наћи така дела, које би се могла сравнити са радом тих пољачких уметника. Присталица модерне школе, који воли на слици да види нежни цветак, мирну површину реке са лаким чамцима, који воле да види широко поље са лаком маглом, који ужива у зраку, у светлости и боји, који опште ужива у чистој природи, тајне ће скинути лако својих погледа и са ове слике, јер је и у тој слици све верно и природно изражено.

У томе раду огледа се јака стваралачка снага тих пољских сликара. Композиција те слике је готово величанствена. Колорит је врло природан, леп и јасан. Поједине групе људи врло су природне и пуне живота

Styka и Kossak не само да су са том сликом показали као врло даровити уметници, него су се њоме прочули као јаке

Ст. Пазова, 12. марта. У данашњем броју цењене „Заставе“ изнео нам је „Жиц“ из Земуна, (боље би било, да се назвао Schütz, јер врло добро зна гађати), у своме допису, слику, или боље неприлику, (сада већ можемо на сигурно рећи), бившег нам котарског предстојника Плате Михајловића.

Но исти дописник, говорећи о пакрачком декрету, није знао, да ће тај пакрачки декрет бити пазувачким „банкетом“ гарниран.

Јест, г. Шицу, (г. Сремчевић, „акопрем“ прави Србин и бивши новосадски српски учитељ, рекао би: „је, је“,) у идућу недељу 19. (31.) марта биће у почаст и „славу“ г. Плате, овде у Старој Пазови „банкет“! Ако не верујете, а ви запитајте г. Мишу Потрана, кога је г. Плата пре девет месеци у седници старопазувачког општинског већа „обешењаком“ назвао и права здрава само за то на 24 сахата затворити дао, што се овај усудио, своје самостално мњење о томе дати, кога да бирају за општинског начелника. Г. Потран је био потегао тужбу против г. Плате због увреде поштења и злоупотребе уредовне власти, но по што се са г. Платом измирио, позван је и он на банкет.

Чујемо, да ће на банкету бити и неки Јанко Парницки и г. Фрања Генг, те да ће „слављенику“ том пригодом г. Потран држати свечан говор, Парницки певати „многаја лета“ а г. Генг да ће водити коло, и на асталу од радости играти.

Г. Плата је паметан човек. Зна он на пример у седници и изван исте назвати већнике: обешењацима, лудама и магарцима, па кад види, да се ови на то мргоде, он их блажи и браћом их назива. Зар то није паметно?

Г. Плату прате из сваког среза, где год он своје пашовање заврши, благослови, ситне зурле и крупни таламбаси и бубњи са песмом уз рефрен: „одлази до врага“.

Тако га испратише илочани, тако га ево прате пазовчани, а ако буде своје старо пашовање у Жупањи наставио, брзо ће сам себи отпевати: „ала наше за мало бијаше“.

Ми г. Плату радо жупањчанима поклањамо, али им не честитамо на добити.

Ст. пазувачки котар опростио се Платина пашовања и још двојице онаких, као што је он био. Сад долази ред још на двојицу, а од ових је један Лаза Сремчевић, пристав и привремени управитељ котарског суда. Овај човек, који ни по стручној спреми, ни по понашању ни владању свом, за то место дорастао није, доживеће за не дуго време судбу Платину, ако не још и гору, јер је јако у нечем забраздио, а из тога ће се и друго шта ишчаурити, јер није Србин бадава рекао: „Свака сила за времена“.

Соломија Соломијевић.

Вести из народа.

— Пишу нам из **Ирига:** „Данас је равно осам дана, како је цењена „Застава“ по целом свету разнела једну бруку, једну срамоту, једно ретко срамно дело, које ужасно карактерише труло судско стање у Троједници. Наиме: како је управитељ кр. кот. суда у Ст. Пазови Лазар Сремчевић, самовласно, без дозволе више власти, без питања, без знања дотичног шефа канцеларије, ушуњао се у канцеларију тамошњег младог и новог адвоката дра Миливоја Миладиновића, и ту одржао преметачину, тражећи ту неки спис, ког је њему из судске канцеларије нестало. Да ли је тога списа збиља из канцеларије не стало,. или је тај господин хтео тим чином само да компромитише пред светом дра Миладиновића и тиме да омаловажи и одбије народ од његове канцеларије, то не ћемо да испитујемо, нама је једино жао само то, што се тај господин тако сретно ушуњао и ишуњао из канцеларије, а без да га је шеф канцеларије др. Миладиновић ту затекао, где би имао прилике да га упита „за јуначко здравље“ — јер опште је познато правило, да се без дозволе, без налога, без асистенције, ради преметачине и истраживања каквог несталог предмета, не улази ни у чију кућу, а најмање се тако улази у канцеларију једнога човека, коме је част, коме је поштење, коме је његов адвокатски углед, куд камо скупљи и претежнији, него што то бивши земунски учитељ, а сада на жалост управитељ кр. суда ст.-пазовачког, Лазар Сремчевић, себи и замислити може. Да си чувао учитељску катедру у Земуну, може бити, да би народу своме више користио, али овако, свакако, бићеш народу од неизмерне штете, а држави на срамоту. Јер, чиновници, који су дошли до онога звања, у ком се налазе, не знајући ни сами, како су до њега дошли, као н. пр Лазар Сремчевић, ти не срамоте себе, него срамоте државу у којој служе, срамоте оне, који су их поставили у она звања, за која они нису дорасли, нису никада ни били темељно спремни. Сремчевић „силом баба у рај“ — тако је он, нешто с брда, нешто с дола, нешто од гимназије, нешто од препарандије, нешто од матуре, нешто од права „Мартин у Загреб, Мартин из Загреба“, док се силом није додворио овога, у чему се данас нашао, у служби, коју не уме да уважава, да чува, јер није за њу ни спремљен, јер кад би био за ту службу спремљен, не би му се дешавало оно, што се ретко ком судији дешава, а њему се ето већ толико пута десило, да му испред носа истражних списа нестане, као бајаги, неко их украде. Тако су му нестали списи крчмара Бринера из Митровице, па бившег бележника горњо-товарничког Гомершића, па ево сада некаква Шателеса. Но ми се надамо, да ће виши суд прионути око тога, да пронађе тога мајстора, који се то „само“ код Сремчевића навадио, да му истражне списе краде, и онда се надамо, да ће тај суд знати, и хтети и морати, тога списокрадца по прстима, па ако би то и сам Сремчевић био, што није немогућно. Онда би свакако тај виши суд морао у том случају и то наредити, да се тај Сремчевић пресели натраг у Митровицу и да се упрегне у онај његов штампарски точак, који би му боље доликовао, него судачка столица, која је одређена за судце, но не за такве какав је Сремчевић, јер кад он дели правду и правицу према дру Миливоју Миладиновићу адвокату, који зацело десет и педесет пута боље разуме закон правде и правице, да како тек поступа Сремчевић према простом народу, према људима и странкама, који не знају параграфа ни закона?

Но не ћемо даље, продужићемо то, док видимо шта ће виши суд на тај Сремчевићев вандализам, а међу тим чуј ме делио Сремчевићу: „Не дирај у зољино гнездо!“ — Јер ти ниси твојим вандализмом увредио само дра Миладиновића, него си увредио и сав остали поштени свет, увредио си све оне, који љубе слободу, који гину за част, за поштење, за понос и углед. Ти ћеш се састати са правдом, ако не код банског, а оно зацело код бановог стола, јер не ћеш, не можеш, не смеш ти тако на лио проћи! Тиране један!!

Вести из места и са стране.

Намештен мост. Данас у суботу пре подне намештен је мост између Новог Сада и Петроварадина и већ се у велико прелази преко њега.

Напомена. Обраћамо пажњу наших читалаца на стање воде у Дунаву, Тиси и Сави, које смо данас почели доносити у листу, а доносићемо редовно, док вода стално не опадне. Ур. „Заставе“.

Поздрави Милетићу. Због нагомиланог и прешног материјала морали смо из овога броја изоставити наставак брзојавних и писмених поздрава Милетићу, које ћемо у идућем броју наставити.

Уредништво.

Виноградарима. Од славонског господарског друштва у Осеку добили смо овај позив на виноградаре: „Пошто је сва залиха од два вагона модре галице већ распачана, то је господарско друштво поново наручило 5000 килограма модре галице, те му је пошло за руком такове уз исте цене добити, као и прву наруџбину т. ј. 1 клг. по 23 новчића у бурету од 250 клг.; по 23 и по новч., у бурету од 100 клг. по 24 новч. у бурету по 50 клг. стављено у Осек, па с тога је друштво одавде по исту цену распродаје. Трошкове отпреме од Осека даље имаде поручитељ сносити. Новац се има послати или у напред или са поузећем. Сви остали услови за добру галицу остају исти, као што је пригодом прве наруџбине од 26. јануара т. г. број 110. објављено. Упозорујемо све виноградаре, да се са својим наруџбинама пожуре, јер је и на ову поруџбину већ много забележено, а кад и ова исцрплена буде, тада се галице не ће више набављати. С тога ће се касније тешко и само уз знатно већу цену од трговаца добити моћи. Наруџбине нека се шаљу на средишњу управу славонског господарског друштва у Осеку.“

Прве ласте. Да не мисле наши читаоци да су то какве ласте из Африке или Азије стигле већ овамо, то ћемо им одмах рећи, да су те ласте: точкаши, који су не дочекавши ни правога пролећа излетели напоље. Пуне су их улице и шеталишта да им се не можеш доста насклањати с пута. А звонцкање њихово начини нервозним и онога, који то иначе није. Једва дочекасмо да напустимо собу после дуге зиме и да се у слободном ваздуху прошетамо, али и ту нема мира. Те „прве ласте“ објављују шетаоцима рат и куд год се кренеш, у мислима да их не сретнеш, они су већ ту, сметају промету и људима, који иду својим послом, да заслужују свакидашњи хлеб. Зар се њима не би могло дати какве засебно место, где би своју фину пасију могли до миле воље испуњавати, а да ником не сметају ни у шетњи ни по узаним новосадским улицама? То би требали позвани да учине због тога, да се не би догодили сукоби.

Дванаесто-годишња мати. На бечкој клиници догодио со овај случај. Пре кратког времена дошла је у Беч једна млада Рускиња, управо још девојче, јер јој је тек једанаест година и 5 месеци. На брзо је морала доћи у болницу, где се на њој појавише знаци породиље, што се заиста и испуни и дете-мати роди здраво невинашце. И млада мати и дете су потпуно здрави, шта више дете је са свим развијено и има све услове за здравље и живот.

Експлозија на железници. На станици Принцерсдорф, експлодирао је пре неки дан уз силну праску парни казан на локомотиви. Сама локомотива бачена је високо у ваздух и пала је као лопта на насип. Животом је платио грејач, који је нађен на месту мртав и влаковоља, који је за кратко време подлегао тешким озледама. Шта је било узрок несрећи још се не зна извесно.

Земљотрес у Кучану. Из Петрограда пишу: „Потврђује се вест, да је персијска трговачка варош Кучен 5. јануара о. г. услед земљотреса, сравњена са земљом. Сада се о том несретном догађају прича следеће појединости: Око 11 сахати пре подне осетила се изненада подземна тутња као каква паљба из стотине топова, коју је пратио трус полазећи од југа на север, и то тако страховит, да се за неколико тренутака 800 кућа у Кучану претворише у праве рушевине, под којим је лежало 3.000 и рањених и мртвих становника. Још прошле године, страдала је варош од тешког земљотреса. Многи од поплашених становника, а тако исто и јерменски трговци настанише се у колима иза Кучане, те кад су мало к себи дошли, постараше се за помоћ настрадалој вароши. На све стане чуо се јаук и стењање оних што су остали живи, за својим изгубљенима. У великом варошком купатилу, у тренутку катастрофе, било је 300 жена са децом, те и они сви изгибоше. Најлепша мошеја — Имал-Селе-Султане-Ибрахим, која беше поштећена лањске године, сада се беше сурвала, затрпавши велики број богомољаца и хаџија, чија су се запомагања чула још неколико сати а нико им не мога помоћи. Подземна тутњава трајала је још до 14-ог јануара, али без икаквог поновљеног труса. На многим местима у вароши попуцала је земља; многи су извори усанули, а на против нови се појавили. Поново је стигла заповест из Техерана, да се све власти и сви заводи преместе у 13 колометара удаљено место Геугеу, које се подиже као варош, те ће се у почаст шаху звати: Шах Назир.“

Известиоци кинеског цара. Кинески цар има два главна своја известиоца, који му достављају све што се догоди у његову царству. Један је известилац добра. Тај му доставља само оно што је добро и лепо, благо томе, коме је он пријатељ. Други је исвестилац зла. Тај цару доставља само зле гласове, и тешко томе, на кога он омрзне или ко се њему замери буди чим. Од овога је до скоро 400 милијуна Кинеза страховало. Но ето ту скоро сви су сиромаси данули душом. Не давно царица кинеска, одузела је себи живот, а као што сви веле због тога, што ју је цар — ћушио. Мајци царевој јако је жао добре и младе снахе, а известилац зла по свом злом обичају вазда о туђем злу радећи каже мајци царевој да се млада царица убила од зла царева, јер ју је зло држао. Због тога мати стане сина карати, а цар се досети и после увери, да је ову злу вест мајци његовој казао известилац зла, те га прогна у вечито заточење да о своме злу ради и да се мучи. Тако су се цар и сав народ од 400 милијуна ослободили злог известиоца, који није штедио чак ни свога господара!

Преокренута Ајфелова кула. У Паризу се већ чине припреме за велику светску изложбу, која ће онде бити почетком двадесетог столећа т. ј. 1900. године. Социјалистички посланик Паскал Гросе, искао је од управитеља припремног одбора, да му уступи једно повеће место у изложби, које ће он ископати дубоко до 1500 метара. Силазак у ову дубљину мисли он поделити на многе катове, на којима би била разна оделења за науку и забаву. Дакле баш као Ајфелова кула прошле изложбе само обратно, јер се на Ајфелову кулу пењало кат по кат, а овде би се спуштали кат по кат. Подузимач хоће да се увери да ли збиља постоји тврдња да се у дубину за сваких сто метара диже топлота за 1°. Но многи држе да ће се при копању ове подземне куле наићи на оно слатко језеро, за које се тврди да тече под Паризом. Трошкови око копања овог предузећа изнели би на 15 милијуна франака.

Трговина.

Нови Сад, 18. марта. Пшеница прве каквоће 6 ф. 50—60 нов. Пшеница средња 6 фор. 20— н. Пшеница лакша роба 5 ф. 80—90 новч. Наполица 5 фор. 80 нов. Јечам 6 фор. 10— н. Зоб 6 фор. 20—30 нов. Кукуруз у зрну 6 ф. 10—20 н., Маст 48 фор. Сланина сува 48 фор., дебела паљена 50 фор. Све од 100 килограма.

Свињи угојени тешки	40	н.
„ средњи	38	н.
„ лаки	36	н.

Све од 1 килограма.

Теоци	8—20 ф.	по комаду.
Јагњци	5—12 ф.	по пару.
Овци	—— ф.	„

*

Стање воде.

	марта 16.		17.
Дунав под Бечом	2.68	а	2.72
Дунав под Пожуном	5.16	а	5.59
Дунав под Будимпештом	5.02	а	5.30
Дунав под Мохачем	5.30	а	5.48
Дунав под Новим Садом	4.27	а	4.41
Дунав под Панчевом	4·26	а	4·42
Дунав под Оршавом	4·32	а	4·35
Тиса под Сегедином	6.27	а	6.40
Тиса под Турским Бечејем	4.51	а	4.66
Тиса под Тителом	4.59	а	4.73
Сава под Загребом	3.28	а	2.74
Сава под Старом Градишком	7.01	а	7.16
Сава под Митровицом	5.57	а	5.77

*

Стање воде под Новим Садом.

17. марта било је 4·41 мет. а 18. марта је било 4·57 мет.

Најновије вести.

Њитрански мандат. Државни секретар Латкоци писао је својим бирачима у њитранском срезу, да се не може примити таква посланичка мандата, на који пада и сумња незаконитости.

Примирје у Азији. Рајтеров биро јавља из Вашингтона, да је јапански микадо прокламовао примирје с Кином.

СРПСКО НАРОДНО ПОЗОРИШТЕ.

Ред позоришних представа.

У недељу 19. (31.) марта: **„Милош Обилић“**, трагедија у 5 чинова с певањем, написао др. Јован Суботић.

У уторак 21. марта (2. априла): **„Последње љубавно писмо“**, шаљива игра у 3 чина, написао Викторијан Сарду.

Поштованој родбини и пријатељима јављам, да ћу моме драгом непрежаљеном другу

ЈОВАНУ СТЕФАНОВИЋУ

(БРАТИ)

на свете Благовести у овдашњој цркви давати

ТРОГОДИШЊИ ПАРАСТОС.

У Черевићу, 16. марта 1895.

Удова Сара Ј. Стефановић.

ОГЛАСИ.

МАНУФАКТУРНА ТРГОВИНА

СТЕВАНА ПЕТРОВИЋА И СИНА

У ЗЕМУНУ 2—3

потребује једног старијег и једног млађег спомоћника. Ступање што пре.

патријоте. Као год и Јан Матејко, тако исто и они теже, да у свом раду изнесу некадању славну прошлост своје домовине. По изради саме слике много ти уметници подсећају на радове чувеног Матејка, и тако стари великан не ће остати без следбеника.

Zigmund Ajdukiewicz је трећи врло даровити сликар, који је у неколико врло лепих слика, под именом „Историја Кошћушкова“, изнео најзнаменитије моменте из живота тог великог пољачког родољуба. Те слике видео сам још 1891. године у бечкој сликарској изложби. Поред свију оних изложених слика, ти радови нај јаче су привлачили моју пажњу. Још се и данас врло добро сећам, како се нисам могао тада довољно надивити лепоти оних особа и дивној романтици оних појединих сцена. Те слике изгледале су ми као неке дивотне песме, које су на мене хармоничније и јаче утецале, него ли каква колористичка дела, са изврсним детаљима, али без икакове садржине.

Како је пуна живота слика самог Кошћушка. Како је нежна и врло љупка идила оног љубазног пара на прозору. Како је величанствено представљен онај моменат, где Ђорђе Вешингтон на бојном пољу производи Кошћушка за ђенерала. Како су врло природно представљене оне битке код Дубијенке, Реклавице и Мајејовице, где су пољски сељаци са косом и копљем у руци победили много снажнијег непријатеља. Од тешког пушчаног праха непријатељских пушака, једва ћеш распознати лица оних храбрих бораца. Како је уметник врло природно приказао на једној слици онај моменат, где храбри Кошћушко благодари својим војницима, на њиховој јуначкој борби. Врло је интересантна она слика, где видимо Кошћушка у руској тамници. Изврсни су детали на тој слици. Како је узвишена она сцена, где пољачки сељаци, после одлучне битке код Мајејовице, наилазе на рањеног Кошћушка.

Од свију тих изврсних слика, још ми се понајвише допала она слика, где је приказан гроб Кошћушков, над којим лебди љупки анђелак. У изразу лица тога анђелка, као да сам читао утеху за све несреће, које су до сада снашле пољачки народ и наду на бољу и лепшу будућност. У тим дивним радовима упознао сам J. Ajdukiewicz'a као патријоту, као мислиоца, као песника и као врло даровитог сликара.

* * *

У храму пољске уметности, поред дела Матејкових и Герзонових, заузеће и патријотске слике једног Косака, Стике и Ајдукијевића, једно од најсјајнијих места. И као год што је некада сваки Грк сматрао за своју свету и патријотску дужност, да бар једанпут у своме животу походи малену варошицу Книдос, да се надиви лепој Афродити — томе ремек делу највећег грчког вајара Пракситела, тако исто и сваки прави Пољак посетиће свете и величанствене дворане сјајног храма пољске уметности. На тим сликама научиће сваки, како треба љубити своју домовину и како се треба жртвовати за спас свога народа.

Беч, фебруара. **Павле Лагарић.**

ДВЕ КУЋЕ.

Продајем из слободне руке у Новом Саду, у „Гуштерској улици“ бр. 3. и 5. Врло повољни услови отплате.

ЈОВАН МАРИЋ
учитељ.

2—2

МАНУФАКТУРНА И МОДЕ ТРГОВИНА

АНТОНА ФИШЕРА

У ВУКОВАРУ

тражи 3 помоћника који потпуно знају немачки, мађарски и српски. Оферте на немачком језику са ознаком колико траже солера и кад могу у радњу ступити, нека упуте на фирму. 1—3

Позор! Позор! Позор!

СВАКУ КОНКУРЕНЦИЈУ

ПОБЕЂУЈЕ ОД ДУГО ГОДИНА ПРИПОЗНАТА ФИРМА

МИХАЈЛА ЦВИБАХА СИН

У НОВОМЕ САДУ

главна улица број 29. поред „Три главе шећера“

где се може купити одело за **господу и дечаке**, најновији **жакети** за госпође и девојке, **кепови и пелерине, кишобрани** и **огртачи** против кише — даље **шешири, мушке кошуље** и **крагнови**; тако исто и **путнички сандуци** и све друге ствари, које у ову струку спадају, а све по

НАЈУМЕРЕНИЈУ ЦЕНУ.

За поверење и многобројну посету моли

МИХАЈЛА ЦВИБАХА СИН

Нови Сад, главна улица број 29.
поред „три главе шећера“.

1—3

ДОБРО РЕГУЛИСАН

6 ФОР.

са 3 поклопца 7 ф.
женски сатови 6 ф.

Експорт кућа правих швајцарских џепних сатова.

ШПЕЦИЈАЛИТЕТ ГОЛДИН-РЕМОНТОАР-САТОВИ

ЗА ГОСПОДУ И ГОСПОЂЕ СА НАЈФИНИЈИМ И НАЈТАЧНИЈИМ СТРОЈЕМ.

Ови сатови су врло елегантно израђени и као златни сатови не отиру се и лепо су цизелирани. Особито обраћамо пажњу на квалитет строја, који је са изврсне конштрукције му, тако заштићен, да му прашина не може никако досадити; с тога управо надмашује све досадашње сатове, који су истакнути на продају.

Уз сваки оваки сат добије се писмена гаранција на три године са прибележеним бројем купљеног сата.

Цена једног сата са два поклопца 6 фор.
Цена једног сата са три поклопца 7 фор.
Нуз то голдин ланац у свакој фазови комад 1 ф. 50 н.

За жељезничке и мађарске чиновнике познати Роскопфремонтоар анкер сатови са правом никел справом регулисан 10 ф. нуз то ланац од никла са анхекслом 1 фор. 50 нов.

Шаље се са поштанским поузећем.

ЈЕДИНО СТОВАРИШТЕ ЗА АУСТРО-УГАРСКУ МОНАРХИЈУ КОД
LEON SILBERBERG, Wien I. Fleischmarkt 15. 3—6

БАШ САД ЈЕ ИЗИШЛО

ПРОЛЕТЊЕ И ЛЕТЊЕ ИЗДАЊЕ

Илустрованог „Modebläter-a“

ТРГОВИНЕ

Grand Magasin „AU PRIX FIXE“

(BRÜDER HIRSCH & COMP. Wien, I., Graben Nr. 15.

Ове илустроване новине за моду припознате су у најширим круговима, а садржавају велики број **ексквизитних модела за хаљине, огртаче, шешире, сунцобране,** као и **завеса, тепиха, покривача, женског и мушког веша,** те сваки може по вољи себи изабрати.

На пролетње артиклове највише обраћам пажњу:

Модештоф дупле ширине метер 32, 35, 40, 52 нов.
Модештоф са свилом дупле ширине метер 40 нов.
Беж са свилом дупле ширине метар 65 нов.
Александрина модештоф са свилом дупло широко метер 95 нов. и 1 фор. 50 нов.
Пругастог и каririратог модештофа дупло широко метер 65, 78, 85, 98, 1 ф. 15, н. 1 ф. 35 н.
Лоден чиста вуна 120 ц. м. метер 1 фор. 50 нов.
Најновије модештофе 120 ц. м. метер 95, 1 ф. 50 нов. 1 ф. 65, 1 ф. 90 н. 2 ф. до 4 ф. 50 н.
Трикотина и фула у свакој боји дупло широк метер 52 н.
Индијског фула чиста вуна дупло широк метер 65, 78, 90, нов. и 1 фор.
Француског камгарна, чиста вуна 100 ц. м. метер 1 ф. 30 нов. 1 ф. 50 нов.
Француски камгарн чиста вуна 120 ц. м. метер 2 фор.
Енглески шевијот 120 ц. м. метер 1 ф. 80 н. до 2 ф. 75 н.
Црног модештофа глат и десиниран дупло широк метар 75 нов. до 3 ф. 75 н.

ШТОФ ЗА ПРАЊЕ
гарантује се за боју.

Левантин 28—80 ц. м. шир., метер 26, 30, 35, 42, 45 н.
Ново! Француски шкири пике десиниран 75, 80 ц. м. широк метер 58, 65, 85 н.
Атлас сатен десимиран метер 42 н.
Најновији зефир a jous и чест 25—80 ц. м. широко, метер 35, 36, 45 и 50 н.
Ново! Свилени зефир 26 ц. м. широк, метер 1 ф. 20 н.

и много други сорти вунени, свилени и за прање штофова.

Завесе од чипака и сторе 1 ф. 50 н., 1 ф. 60 н. 2 ф. 20 н. до 10 ф.
Витраге (завесе на окна) метер 22, 24, 30, 40 новч. до 1 фор. 50 новч.
Бортијере у свакој боји по комаду 90 н. 1 ф. 15 н., 1 ф. 60 н. до 8 ф. 50 н.
Бортијере од најбољег шенета само 8 ф. 25 н. од комада
Покривачи за кревет летњи за прање 1 ф. 50 н., 1 ф. 95 н.
Гарнитуре за кревете и остале комплет 5 ф. 50 н., 6 ф. 80 н., 7 ф. 75 н, 9 ф. 75 н., 12 ф. 50 н. и скупљи.
Енглески фланер покривачи (само код нас) 2 метера дугачко 3 ф. 50 н.
Тепихе, простираче пред кревете и лауфтепихе и т. д. по фабричној цени.

Мустре од тепиха, мебелштофова и завеса, и сторе витрага (по метеру) шаље се на захтевање франко.

За хотелијере, поседнике вила и завода.

Једна комплетна колекција мустра
вунених, свилених и за прање штофова,
као и **„Илустровани Modeblatt“** шаље се на захтевање **франко.**

5—8

МОЈУ ПОТПУНО СОРТИРАНУ

ГВОЖЂАРСКУ РАДЊУ

која је на овдашњој пијаци **једина чиста,** и која преко 30.000 форинти обрта прави, продајем уз повољне услове, заједно са кућом или без исте. Упитати код власника

М. ПАНАЈОТОВИЋА
у Митровици.

2—3

Један млађи помоћник, који потпуно говори немачки, српски и мађарски и који добре сведоџбе има, може ступити у моде, галантеријску, беле, кратке робе и плетива трговину

Јакова Албрехта млађег
у Земуну.

3—3

МАНУФАКТУРНА ТРГОВИНА

ПАЈЕ РАДАНОВИЋА

У ОСЕКУ

потребује једног млађег вештог (солидног) помоћника, који је вешт аузлаге аранжирати и који осим српског немачки и мађарски говори.

1—2

У свима земљама заштићена законом.
За Аустро-Угарску заштитна марка № 46 ⅓

Essenz stomatica compos. Schutzm. J im Stern.

St. Jakobs капљице за стомак.

Од више година опробано средство против болести у стомаку, нарочито за слабо варење стомака, који нема апетита, колере, грчева, колике и содбренена и затвора. Једна флаша 60 нов. и 1 фор. 20 нов. Проспект гратис. Као средство првог реда против нервни болести од много година опробано Dr. Lieber's Nerven-Kraft-Elixir са Schutzmark-ом ✝ и ленгер. Прави се по лекарском и званично дозвољеном пропису у апотеки M. Fanta, Prag.

ПИЈАНСТВО и у највећој мери, може се излечити са Essenz Sougede. Може се употребити са знањем и без знања пијанца, јер је без боје, без укуса и без мириса. Успех се гарантује. Флаша 1 фор. 80 нов.

Tinct. nervi tonica

проф. Dr. Lieber's Nervenkraft-Elixir.

Једино прави са марком крста и ленгерв, прави се по лекарском и званично дозвољеном пропису у епотеци Max Fanta Prag. Тај препарат је од много година опробано средство за јачање живаца, особито против слабости лупања срца, бола у леђи, несвестице, главобоље и хрђавог варења Проспект гратис. Флаша 1 ф., 2 ф., и 3 ф. 50 н. За болести стомака најбоље су St. Jakob's капљице, флаша 60 новч. и 1 фор. 20 нов.

Водена болест излечима са **Hydrops Essenz** у сваком штадијуму брзо и сигурно, Успех се гарантује. Лекарима за употребљавање врло се препоручује. И тамо помогне, где је сва нада напуштена. За потпуно опорављање доста је једна или две флаше по 3 фор.

Главна стоваришта: Salvator Apotheke Pressburg, Nyiri György, Molnar L. Gr. Wardein, Partos Adam, Bogatincsević K. Gr. Kikinda, Farkas J. Kecskemet, Péterffy Imre Marm. Sziget, Karl Jahner Temesvar, P. Mittelbach Agram, и у др. 20—80

ДЕТЕЛИНА ЛУЦЕРКА.

Оригинално семе из Француске.

(Ово је семе прегледала и са пломбом снабдела аустро-угарска државна прегледна комисија у Бечу).

5 кила поштански свежањ кошта:

са поштарином заједно за Аустро-Угарску	4 ф. 50 н.
са поштарином заједно за Босну и остале земље	4 ф. 80 н.
50 кила у оригиналној врећи	36 ф. — н.
100 кила у оригиналној врећи	70 ф. — н.
Начета 1 кила 80 новчића, 10 кила	7 ф. 50 н.

Остало семење изврсно, ваљано и скорашње, пољопривредно и баштено, као и питомо воће и племените руже, баштених алата и бритве за виноградаре нуди

СЕМЕНАРСКА РАДЊА

Воина Јовановића
у Новом Саду. Главна пијаца,
до апотеке г. Плавшића.

и шаље свој илустровани ценовник сваком на захтевање бесплатно.

Моју шпеперајску радњу на житној пијаци, код „црног петла“, вољан сам уз повољне услове предати. 1—

БЕЧ
VI. Mariahilferstrasse 35.

М. НАЈМАН

ОСНОВАНО 1845.

БУДИМ-ПЕШТА
IV. Muzeumring 1.

Арад, Дебрецин, Вел. Варадин, Темишвар, Панчево, Загреб, Ријека, Сарајево, Тријест, Љубљана, Београд, Ниш, Крагујевац, Софија.

Да би многостраним жељама мојих многобројних муштерија одговорио, затворио сам своју досадашњу трговину у **Новом Саду, на главној улици у Недељковићевој кући** и отворио сам своје главно

СТОВАРИШТЕ БЕЧКЕ ТВОРНИЦЕ

ОДЕЛА ЗА ГОСПОДУ И ДЕЦУ

КАО И ОДЕЛА ЗА ГОСПОЂЕ

У НОВОМЕ САДУ

у пређашњим просторијама „ЛУВРА“, поред „гвозденог човека“ и „гранд хотела Мајера“.

П. т. публика имаће сада опет прилике да своју потребу у заиста солидном

ОДЕЛУ ЗА ГОСПОДУ И ДЕЧАКЕ

опет код мене снабде, а како веран својој речи продајем само

ПО НАЈЈЕФТИНИЈОЈ УТВРЂЕНОЈ ЦЕНИ

од које се ни један новчић не попушта, то се не ће никада догодити, да што преценим или да се што год преплати, јер је искључено свако ценкање. Добити, које ова солидна начела обећавају, јесу јасни.

С поштовањем

М. НАЈМАН
НОВИ САД
преко пута од „гвозденог човека“.

2—24

Главни уредник: др. Емил Гаврила. Власник Славко Свет. Милетић. За уредништво одговара: Никола Маленчић. Срп. штампарија дра Свет. Милетића у Н. Саду